Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Sciences

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 8, Sayı: 54, Ekim 2021, s. 266-275

ISSN: 2149-0821 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/SOBIDER.52694>

Dr. Öğr. Üyesi Tuba GÜNER EMÜL

Mersin Üniversitesi, tubaguner2007@hotmail.com

Çiler ÇOKAN DÖNMEZ

Adana Balcalı Hastanesi Uzman Hemşire, cilerdonmez@hotmail.com

EBE ve HEMŞİRELERİN ERKEN YAŞ EVLİLİKLERE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ

Özet

Amaç: Araştırma, ebe ve hemşirelerin erken yaş evliliklere ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapıldı. **Gereç ve Yöntem:** Bu tanımlayıcı araştırmanın örneklemini, Ocak-Mart 2021 tarihleri arasında bir üniversite hastanesinin kadın doğum poliklinik ve servislerinde çalışan ebe ve hemşireler oluşturdu. Araştırmanın verileri, ebe ve hemşirelerin sosyo-demografik özellikleri ve erken evliliğe ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik sorulardan oluşan veri toplama formu kullanılarak toplandı. Elde edilen veriler, ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerler, yüzde değerler ve ki kare testi kullanılarak değerlendirildi. **Bulgular:** Ebe ve hemşirelerin yaş ortalamaları $35,9 \pm 9,66$ 'dır. Ebe ve hemşirelerin %69,8'i evli, %71,9'unun lisans mezunu olduğu belirlenmiştir. Ebe ve hemşirelerin tamamına yakınının (%97,8) erken evlilikleri doğru bulmadıkları saptanmıştır. Araştırmaya dahil olan ebe ve hemşirelerin %93,5'inin erken yaş evliliklerin toplumsal bir sorun olduğu, %91,4'ünün erken evliliklerin eğitim düzeyi düşük ailelerle görüldüğü, %89,9'unun gençlerin eğitim hayatını engeller görüşüne katıldıkları saptanmıştır. Ebe ve hemşirelerin öğrenim durumları ile erken evliliklere ilişkin görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı bulunmuştur ($p > 0.005$). **Sonuç:** Araştırmamızda ebe ve hemşirelerin tamamına yakınının erken yaş evlilikleri doğru bulmadıkları ve çoğunluğunun erken yaş evliliklerin toplumsal bir sorun ve istismar davranışı olarak ifade ettikleri saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ebe, hemşire, şiddet, erken yaş, evlilikler.

DETERMINING THE OPINIONS OF MINISTERS AND NURSES ON EARLY MARRIAGES

Abstract

Objective:The research is for the discussion of midwife, nurse interviews about early marriages. **Material and Method:** The sample of this descriptive study consisted of midwives and nurses working in the obstetrics out patient clinic and services of a university hospital between January and March 2021. A data collection form was collected from the questions to determine the socio-demographic characteristics of the midwives and nurses and their views on early marriage. The data obtained were evaluated by using mean, standard deviation, minimum and maximum values, percentage values and chi-square test. **Results:** The mean of age of midwives and nurses is 35.9 ± 9.66 . It was determined that 69.8% of midwives and nurses were married and 71.9% were graduates. It was determined that almost all of the midwives and nurses (97.8%) did not find early marriages right. It was determined that 93.5% of the midwives and nurses included in the study had early marriages as a social problem, 91.4% of them had early marriages with families with low educational level, and 89.9% agreed with the view that young people's education life was impeded. It was found that there was no statistically significant relation ship between the educational status of midwives and nurses and their views on early marriages ($p > 0.005$). **Conclusion:** In our study, it was determined that almost all of the midwives and nurses did not find early marriages right and most of them expressed early marriages as a social problem and abuse behavior.

Keywords: Midwife, nurse, violence, early age, marriages

GİRİŞ

Erken yaş evlilikler, uluslararası sözleşmelerde üzerinde durulan, gelişmiş ülkelerde dahil olmak üzere birçok ülkenin önemli sosyal ve kültürel sorunlarından biridir (Anık ve Barlin, 2017). Kültürler, dinler ve etnik kimliklerin ötesine geçen erken yaşta evlilik ya da başka bir ifade ile çocuk yaşta evlilik, bireylerden en az biri on sekiz yaşından küçük iki kişinin, resmî, dinî ya da geleneksel bir evlilik sözleşmesiyle birleşmesi anlamına gelmektedir (Anık ve Barlin, 2017; UNFPA, 2012). Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) 2018 verilerine göre, dünyada 18 yaş altı evlilik oranının %21 olduğu belirtilmiştir (UNICEF, 2018). Erken evlilikler tüm dünyada ortaya çıkan küresel bir sorun olmakla birlikte, en yoğun olarak dünyanın en yoksul bölgelerinde görülmektedir. Erken evliliklerin en yaygın olduğu bölgeler; Sahra-altı Afrika (%38), Güney Asya (%30), Latin Amerika ve Karayipler (%25), Orta Doğu ve Kuzey Afrika (%17), Doğu Avrupa ve Orta Asya (%11) olarak sıralanmaktadır (UNICEF, 2018; Ova, 2014).

İnsan hakları ihlali olan ‘Erken yaş evlilik’ olgusu tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’nin de toplumsal gündeminde önemli bir sorun olarak görülmekte ve bu konu ilk evlenme yaşları, erken evliliklerin sonuçları ve adölesan gebelikler çerçevesinde ele alınmaktadır (Ova, 2014). Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) 2018 verilerine göre 15-19 yaş grubundaki kadınların %5’inin evli oldukları, %4’ünün de gebe kaldığı yada çocuk sahibi olduğu saptanmıştır (TNSA, 2018). Ataerkil dönemden bugüne kadar varlığını sürdüren, erken yaş

evlilik her iki cinsiyette görülse de, özellikle yaşatacağı sorunlar açısından kız çocukları daha fazla etkilenebilmektedir. Fiziksel, ruhsal, cinsel ve sosyal açıdan gelişimini tamamlamadan yapmış oldukları evlilikler, ruhsal-bedensel gelişimlerinde olumsuz etkilenmeler, adölesan gebelikler, Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar (CYBH) ve jinekolojik kanserler gibi sorunlarla sonuçlanmaktadır (Boran ve ark., 2013; Bulut ve ark., 2008; Özcebe ve Biçer, 2013).

Kadın sağlığı açısından oluşan riskleri önlemek erken yaş evlilikleri engellemek ile mümkündür. Bu evlilikleri engellemek için toplum ile birebir iletişime geçen ebe ve hemşirelere önemli görevler düşmektedir. Bu bağlamda erken evliliklerin ve adölesan gebeliklerin getireceği riskler konusunda ebe ve hemşirelerin bu konuda farkındalık geliştirmeleri ve konuya duyarlı olmaları oldukça önem taşımaktadır. Bu çalışmada, ebe ve hemşirelerin erken yaşta yapılan evliliklere ilişkin görüşlerini saptayarak erken yaş evlilikler konusunun sosyal, dini ve psikososyal boyutlu bir şekilde ele alınmasını ve hizmet içi eğitimlerde bu konuya yer verilmesinin erken evlilikler ile mücadelede yol gösterici olacağı ve literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yurt içi ve yurt dışı çalışmalar incelendiği kadarıyla ebe ve hemşirelerin dahil olduğu erken yaş evliliklere yönelik çalışmaların sınırlı sayıda olması bu çalışmayı yapmaya iten en önemli nedenlerden biri olmuştur. Bu araştırmanın amacı ebe ve hemşirelerin erken yaşta yapılan evliliklere ilişkin görüşlerini belirlemektir.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın tipi, yeri ve zamanı:

Araştırma ebe ve hemşirelerin erken yaşta yapılan evliliklere ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Ocak-Mart 2021 tarihleri arasında bir üniversite hastanesinin kadın doğum poliklinik ve servislerinde çalışan ebe ve hemşireler ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın evreni ve örnekleme:

Araştırmanın evrenini, Ocak-Mart 2021 tarih aralığında xxx il merkezinde bulunan bir üniversite hastanesinin kadın doğum servis ve polikliniğinde çalışan 204 ebe ve hemşireler oluşturmuştur. Örneklem seçimine gidilmeden evrenin tamamına ulaşılması hedeflendi. Fakat, anketleri tam olarak doldurmayan, raporlu yada izinli olan ebe ve hemşireler çalışma dışı bırakılarak (87ebe, 52 hemşire) olmak üzere toplam 139 ebe ve hemşire ile araştırma tamamlanmıştır.

Veri Toplanma Yöntemi:

Araştırmanın verileri; araştırmacılar tarafından hazırlanan ebe ve hemşirelerin erken yaşta yapılan evliliklere ilişkin görüşlerinin belirlenmesine yönelik anket formu ile toplanmıştır (Anık ve Barlin, 2017; Bulut ve ark.,2008; Özcebe ve Biçer, 2013; Kaptanoğlu ve Ergöçmen, 2012; Bebitova ve Emül, 2021). Araştırmacılar tarafından oluşturulan anket formu, alanında uzman olan beş öğretim üyesine gönderilerek uzman görüşü alınmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmadan elde edilen veriler araştırmacı tarafından kodlandıktan sonra SPSS for Windows 20.0 (Statistical Packet for Social Sciences for Windows) bilgisayar programında analiz edilmiştir. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler

olarak yüzde, ortalama, standart sapma ve maksimum, minimum değerleri verilmiştir. Kategorik değerlendirmelerde ki kare testi kullanılmıştır.

Etik Konular

Anket formu uygulanmadan önce **2021** tarihli **2021/466** sayılı karar ile XXXX üniversitesinin etik komite onayı ile uygulamanın yapıldığı kurumdan kurum izinleri alınmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Ebe ve hemşirelerin sosyo-demografik özellikleri (n=139)

	$\bar{X} \pm SS$	Min – Max
Yaş ortalaması	35,9±9,66	18-28
Cinsiyet	n	%
Kadın	124	89,2
Erkek	15	10,8
Medeni Durum		
Evli	97	69,8
Bekar	42	30,2
Öğrenim durumu		
Lise	8	5,8
Önlisans	15	10,8
Lisans	100	71,9
Lisansüstü	16	11,5
En uzun yaşanılan yer		
İl	123	88,5
İlçe	11	7,9
Köy	5	3,6
Aile tipi		
Çekirdek aile	128	92,1
Geniş aile	11	7,9
TOPLAM	139	100,0

Araştırmaya dahil olan ebe ve hemşirelerin yaş ortalaması 35,9±9,66'dır. Ebe ve hemşirelerin %89,2'sinin kadın, %69,8'inin evli olduğu saptanmıştır. Araştırmaya dahil olan ebe ve hemşirelerin , %92,1'inin çekirdek aileye sahip oldukları belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 2. Ebe ve hemşirelerin erken evliliğe ilişkin görüşlerinin dağılımı (n=139)

Erken evliliğe yönelik görüşler	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	n	%	n	%	n	%
Erken evlilikler toplumsal bir sorundur	130	93,5	5	3,6	4	2,9
Erken evlilikler bir istismar davranışdır	106	76,3	23	16,5	10	7,2
Erken evlilikler kadına karşı şiddet davranışdır	108	77,7	21	15,1	10	7,2
Erken evlilikler en çok kadın cinsiyetinde görülür	102	73,4	26	18,7	11	7,9
Erken evlilikler en çok erkek cinsiyetinde görülür	12	8,6	45	32,4	82	59,0
Erken evlilikler en çok akrabalar arasında görülür	123	88,5	12	8,6	4	2,9
Erken evlilikler en çok eğitim düzeyi düşük olan aileler arasında görülür	82	59,0	35	25,2	22	15,8
Ekonomik yetersizlikler erken yaş evliliklere neden olabilir	121	87,1	15	10,8	3	2,1
Erken evliliklerde dini inanışlar etkilidir	127	91,4	7	5,0	5	3,6
Erken yaşta evlenen annelerden doğan bebekler komplikasyonlara maruz kalırlar	114	82,0	16	11,5	9	6,5
Erken evlilikler erkek sağlığını olumsuz yönde etkiler	82	59,0	30	21,6	27	19,4
Erken evlilikler kadın sağlığını olumsuz yönde etkiler	118	84,9	14	10,1	7	5,0
Erken evliliklerde kadın daha fazla şiddete maruz kalır	125	89,9	9	6,5	5	3,6
Erken evlilikler gençlerin eğitim hayatını engeller	112	80,6	17	12,2	10	7,2
Erken evlilikler madde kullanımını artırır	65	46,8	59	42,4	15	10,8

Araştırmada ebe ve hemşirelerin tamamına yakınının (%93,5) "Erken evlilikler toplumsal bir sorundur" ifadesine katıldıkları belirlenmiştir. Ebe ve hemşirelerin %73,4'ünün "Erken evlilikler en çok kadın cinsiyetinde görülür" ifadesine katıldıkları saptanmıştır. Ebe ve

hemşirelerin çoğunluğunun (%88,5) "Erken evlilikler akrabalar arasında", %59,0'ununda "Eğitim düzeyi düşük olan ailelerde daha fazla görüldüğü" ifadelerine katıldıkları görülmüştür. Ebe ve hemşirelerin %91,4'ünün "Erken evliliklerde dini inanışların etkili olacağı", %87,1'inin de "Ekonomik yetersizliklerin erken evliliklere neden olabileceği", ifadesine katıldıkları saptanmıştır.

Araştırmada, ebe ve hemşirelerin %82,0'sinin "Erken yaşta gebelik yaşayan annelerden doğan bebeklerin komplikasyonlara maruz kalacağı", çoğunluğunun (%84,9) "Erken evliliklerin kadın sağlığını olumsuz yönde etkileyeceği", %59,0'ının "Erkek sağlığını olumsuz yönde etkileyeceği" görüşüne katıldıkları belirlenmiştir. Araştırmada ebe ve hemşirelerin % 89,9'unun , "Erken evliliklerde kadının daha fazla şiddete maruz kalacağı", çoğunluğunun (%80,6) "Erken evliliklerin gençlerin eğitim hayatına engel olabileceği" görüşlerine katıldıkları saptanmıştır (Tablo 2).

Tablo 3. Ebe ve hemşirelerin erken evliliklerin önlenmesine yönelik önerilerinin dağılımı (n=139)

Öneriler	Katılıyorum		Katılmıyorum	
	n	%	n	%
Aile ve topluma yönelik eğitimler yapılmalı	130	93,5	9	6,5
Risklerini önlemeye yönelik projeler hazırlanmalı Daha etkin yasal yaptırımlar oluşturulmalı	82	59,0	57	41,0
Erken evlilikler hakkında çalışmalar yapılmalı	125	89,9	15	10,1
TV- Radyo programları yapılmalı	49	35,3	90	64,7
Ailelerin ve toplumun değer yargıları belirlenmeli	114	82,0	25	18,0
Toplumun ekonomik seviyesi yükseltilmeli	65	46,8	74	53,2
	127	91,4	12	8,6

* **Birden fazla sayıda n değeri bulunmaktadır.**

Araştırmaya dahil olan ebe ve hemşirelerin çoğunluğunun (%93,5), erken yaşta yapılan evliliklerin önlenmesine yönelik aile ve topluma eğitimler yapılması, yarısından fazlasının (%59) riskleri önlemeye yönelik projeler hazırlanması, %89,9'unun daha etkin yasal yaptırımlar ve %35,3'ünün de erken evlilikler hakkında çalışmalar yapılması gerektiğini önerdikleri belirlenmiştir (Tablo 3).

TARTIŞMA

Araştırmamıza katılan ebe ve hemşirelerin erken evlilikleri tanımlamaları istendiğinde %61,2'sinin "Erken yaşta yapılan evlilik sağlıklı bir evlilik değildir", %26,4'ü ise "zorla gerçekleştirilen evliliklerdir" diye ifade ettikleri belirlenmiştir. Farklı popülasyonla yapılan çalışmalarda da erken evlilikleri benzer şekilde tanımlamakta oldukları saptanmıştır (Bebitova ve Emül, 2021; Evgin ve ark. 2018; Coşkun ve ark. 2016)

Erken yaş evliliklerin doğuracağı olumsuz sonuçlar, yalnız bireyi etkilemekle kalmayıp toplumsal bir sorun olarak da karşımıza çıkmaktadır. Araştırmamızda ebe ve hemşirelerin tamamına yakınının (%93,5) erken yaş evlilikleri toplumsal bir sorun, yarısından fazlasının da

(%76,3) istismar davranışı olarak ifade ettikleri saptanmıştır. Erken evlilikler çocuğa ait hakların bir ihlali olarak değerlendirilmekte ve özellikle kız çocuklarında cinsel istismarın en sık görülen biçimi olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda ebe ve hemşirelerin çoğunluğunun erken yaş evliliklerini toplumsal bir sorun olarak görmeleri verecekleri bakımı olumlu yönde etkileyeceğini düşünülen sevindirici bir bulgudur.

Erken yaşta evliliklerin nedenlerini, ailenin eğitim ve ekonomik durumu, aile içi şiddet, ailenin sahip olduğu geleneksel kalıp yargılar ve bunların birer toplumsal baskı unsuruna dönüşmesi, geleneksel din anlayışının varlığı, cinsiyetçi bakış açısı ile toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin varlığı, taciz ya da tecavüze uğrama ve yasal boşluklar şeklinde sıralamak mümkündür (Bebitova ve Emül, 2021; Boran ve ark., 2013: 956; Burcu ve ark., 2015: 63; Kavlak ve ark., 2018: 37; Yakıt ve Coşkun, 2014: 3). Araştırmamızda ebe ve hemşirelerin %91,4'ü'nün dini inanışların, %87,1'inin ekonomik yetersizliklerin, yarıdan fazlasının da (%59,0) düşük eğitim seviyesinin erken yaş evlilik nedenleri olduğu görüşüne sahip oldukları belirlenmiştir. İran'da yapılan nitel bir çalışmada ise erken yaşta yapılan evliliklerin nedenleri arasında eğitimsizlik, yoksulluk, kültürel ve geleneksel faktörlerin yer aldığı belirlenmiştir (Matlabi et al. 2013). Araştırmamızda ebe ve hemşirelerin erken yaşta yapılan evlilik nedenlerine yönelik doğru saptamalarda bulunmaları bu konuda duyarlı olduklarını göstermektedir. Bu durum erken yaş evliliklerine yönelik yazılı ve görsel medyanın katkısı ve sağlık alanında eğitim almaları ile açıklanabilir.

Erken yaşta yapılan evliliklerin etkileri; kız çocuklarının yaşamları boyunca devam etmekle birlikte, onların çocuklarında ve sonraki nesillerinde toplum sağlığı açısından oldukça önemli sorunlar oluşturabilmektedir. Aynı zamanda erken evlenen kadın, üreme sağlığı sorunlarıyla çok daha erken yaşta tanışmaktadır. Erken evliliklerin sağlık ve sosyal yönden sonuçları dikkate alındığında, kız çocukları önemli birçok sorunla mücadele etmek zorunda kalmaktadır. Erken evlilikler eğitimin engellenmesi, adolesan gebelikler, madde kullanımı, intihar, aile içi şiddette artma, toplumsal faaliyetlerden uzaklaşma gibi birçok olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir (Aktepe ve Atay, 2017; Aydemir, 2011; Çelebi ve ark., 2020; Envuladu et al., 2016; Gezer, 2018; Duman ve Nur, 2019; Soylu ve Ayaz, 2013). Araştırmamızda erken yaşta yapılan evliliklerin sonuçlarına yönelik ebe ve hemşirelerin görüşleri incelendiğinde çoğunluğunun (%80,6) “gençlerin eğitim hayatını engelleyeceği” %84,9'unun “kadın sağlığını olumsuz yönde etkileyeceği” %82'inin “adolesan annelerden doğan bebeklerin komplikasyonlara maruz kalacağı”, görüşüne katıldıkları saptanmıştır. Yapılan çalışmaların sonuçları ile araştırmamızın sonuçları karşılaştırıldığında ebe ve hemşirelerin benzer görüşlere sahip oldukları saptanmıştır (Aydın ve Akay, 2017; Atik ve ark., 2018; Evgin ve ark., 2018; Kavlak ve ark., 2018). Erken yaşta yapılan evliliklerle mücadele de farkındalık sahibi olan ebe ve hemşireler, geleceğin sağlıklı nesillerini oluşturacak çocukların, sağlığının korunması ve geliştirilmesinde önemli bir yere sahiptirler. Bununla birlikte erken yaşta evlilikler her iki cinsiyet açısından olumsuz etkilere sahip iken kadınlar açısından daha olumsuz etkilere sahip olabilmektedir. Araştırmamızda ki ebe ve hemşirelerin çoğunluğunun kadın olması ile birlikte eğitim materyallerinde ve medyada daha çok kadınlardan bahsedilmesinden kaynaklanmaktadır.

Erken yaş evlilikler çoğunlukla kız çocuklarının mağduriyeti ile sonuçlanan sosyolojik boyutuyla mücadele gerektiren önemli bir sorundur. Araştırmamızda erken evliliklerin önlenmesine yönelik ebe ve hemşirelerin %93,5'inin aile ve topluma yönelik eğitimler yapılmasını, %91,4'ünün toplumun ekonomik seviyesinin yükseltilmesi ve %89,9'unun daha

etkin yasal yaptırımlar oluşturulmasını önerdikleri saptanmıştır. Yapılan çalışmalarla bizim araştırma sonuçlarımızla benzerlik göstermektedir (Aydın ve Akay, 2017: 39; Bebitova ve Emül, 2021; Evgin ve ark., 2018:481; Kavlak ve ark., 2018). Bu durum ebe ve hemşirlerin, internet, televizyon, gazete gibi basın yayın organlarının yapmış oldukları erken yaşta yapılan evliliklerle mücadeleye yönelik programların etkili olduğunu düşündürmektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmamızda ebe ve hemşirelerin tamamına yakınının erken yaş evlilikleri doğru bulmadıkları ve çoğunluğunun erken yaş evliliklerin toplumsal bir sorun ve istismar davranışı olarak ifade ettikleri saptanmıştır. Öncelikle erken yaş evliliklerin önlenmesine yönelik öncelikle karmaşa yaratan yasal metinlerin düzenlenmesi, bu yasaların işletilmesi önemlidir. Bununla birlikte ebe ve hemşirelere yönelik geniş kapsamlı çalışmaların yapılması ve hizmet içi eğitimlere erken yaş evliliklere ilişkin seminer ve eğitimlerin düzenlenmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Aktepe, E.,& Atay, İ.M. (2017). Çocuk gelinler ve psikososyal sonuçları. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 9(4), 410-420.
- Anık, M., & Barlin, R. (2017). Türkiye'de Çocuk gelin sorunu: Balıkesir örneği. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6 (3), 1827 – 1841.
- Atik, D., Kuşcu, K.H., Özcan, Y.U., & Kuşcu, F.N. (2018). Üniversite öğrencilerinin erken yaşta evlilik hakkında bilgi ve görüşlerinin incelenmesi. *Journal of Current Researches*, 8(1), 16-28.
- Aydemir, E. (2011). Evlilik mi evcilik mi? erken yaşta ve zorla yaptırılan evlilikler çocuk gelinler uluslararası stratejik araştırmalar kurumu, Sosyal Araştırmalar Merkezi; UŞAK 11-08.
- Aydın, D.,& Akay, B. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin erken evlilik ve çocuk gelinler hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi. *Clin Exp Health Sci.* 7 (2), 39-44. <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.20185537221>
- Bebitova, G., Emül, T.G. (2021). Hemşirelik öğrencilerinin erken yaş evliliklere ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Selçuk Sağlık Dergisi*, 2 (1):12-24
- Boran, P., Gökçay, G., Devecioğlu, E., & Eren, T. (2013). Çocuk gelinler. *Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 26 (2), 956- 686.
- Bulut, S., Gürkan, A.,& Sevil, U. (2008). Adölesan gebelikler. *Aile ve Toplum Dergisi*, 10 (4), 37-44.
- Burcu, E., Yıldırım, F., Sırma, Ç.S., & Sanıyaman, S. (2015). Çiçeklerin kaderi: Türkiye'de kadınların erken yaşta evlenmesi üzerine nitel bir çalışma. *Bilgi*, (73), 63-98.

- Çelebi, A., Yılmaz D.V., Emül, T.G. (2020). Evrensel bir kadın sorunu “Erken Yaş Evlilikler” The Journal of Social Sciences,7(46):83-95
- Coşkun, A.M.,Şenturan, L., Çayır, G. & Yakıt, E. (2016). Çocuk gelinler sorununa toplumsal duyarlılığın geliştirilmesi. International Journal Of Human Sciences, 13 (1), 1107-1122.
- Duman, N., & Nur, C.B. (2019). Evlilikte Çocuk Evlilik veya Çocuk Geline Psikososyal Bir Bakış. Uluslararası Bilimsel Araştırma Dergisi, 4(2), 268-277.
- Evgin, D., Caner, N., Küçük Öztürk, G., & Calpbinici, P. (2018). Üniversite öğrencilerinin erken yaş evlilikler ve çocuk gelinler hakkındaki görüşleri. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 11 (55), 481-489
- Envuladu, E.A., Umaru, R.J., Iorapuu, N.O., Osagie, I.A., Okoh, E.O., & Zoakah, A.I. (2016). Determinants and effect of girl child marriage: a cross sectional study of school girls in plateau state, Nigeria. International Journal of Medicine and Biomedical Research. 5 (3), 122-129
- Gezer, T.Y. (2018). Erken yaşta evlenen kadınların evlilik süreçleri, deneyimleri ve sonraki yaşamları üzerine nitel bir çalışma. Türk Sosyal Bilimler Derneği, 2 (1), 2-38.
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2018. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı, Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı; 2019.
- Kaptanoğlu, İ.Y., & Ergöçmen, B. (2012). Çocuk gelin olmaya giden yol. Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, 15,129-161.
- Kavlak, O., Ünsal, A.Ş., Yaşar, Ö., & Tok, Y.N. (2018). Üniversite öğrencilerinin erken yaşta evlilik hakkında bilgi ve görüşlerinin incelenmesi. Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi, 27 (1), 37-44.
- Keskinoglu, P.,Bilgic, N., Pıçakçefe, M., & Şimşek, H. (2007). Türk adölesan annelerin perinatal sonuçları ve risk faktörleri. Journal of Pediatric Adolescent Gynecology, 20 (1), 19-24.
- Matlabi, H.,Rasouli, A., Hamed, B.H., Faraghi, D.A., & Khazemi, B. (2013). Factors responsible for early and forced marriage in Iran. Science Journal of PublicHealth, 1(5), 227-229
- Ova, N. (2014). Türkiye'deki çocuk gelinlerde yazılı basında temsilciler. Selçuk İletişim Fakültesi Akademik Dergisi. 8 (2), 238-262.
- Özcebe, H., & Biçer, B.K. (2013). Önemli bir kız ve kadın sorunu: çocuk evlilikler. Türk Pediatri Arşivi, 48, 86-93.

Soylu, N., & Ayaz, M. (2013). Adli değerlendirme için sevk edilen genç evli kızların sosyodemografik özellikleri ve psikolojik değerlendirilmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 14 (2),136-144.

UNICEF Child marriage is a violation of human rights, but is all too common: Unicef data: monitoring the situation of children and women 2018 [http: // data .unicef.org /childprotection /child-marriage](http://data.unicef.org/childprotection/child-marriage).

United Nations Population Fund. (UNFPA). *Marrying too Young: End Child Marriage*. 2012; New York: UNFPA.

Yakıt, E., & Coşkun, A.M. (2014). Çocuk evliliğinin sosyal bir bakış açısından gerçeği: Hemşirenin ve ebeğin sorumluluğu. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 11 (3), 3-10